

absynt

DAVID GRANN

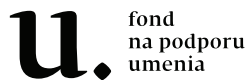
VRAHOVIA MESIACA KVETOV

Vraždy Osagov
a zrod FBI



absynt

Publikáciu z verejných zdrojov podporil
Fond na podporu umenia



Copyright © 2017 by David Grann
Published by arrangement with The Robbins Office,
Inc. and Aitken, Alexander & Associates, Ltd.
Translation © Samuel Marec
Design & Layout © Roman Juhás

ISBN 978-80-8203-187-7

DAVID GRANN

VRAHOVIA MESIACA KVETOV

Vraždy Osagov
a zrod FBI

OBSAH

9	OZNAČENÁ ŽENA
11	Zmiznutie
23	Zásah vyššej sily alebo vražda?
31	Kráľ Osažských hôr
43	Podzemná rezervácia
61	Diablovi učeníci
75	Miliónový brest
87	Tá temná vec
105	MUŽ S DŮKAZMI
107	Ministerstvo ľahkej cnosti
117	Kovboji v utajení
123	Vylúčiť nemožné
129	Tretí muž
135	Divočina plná zrkadiel
139	Katov syn
153	Posledné slová
159	Skrytá tvár
165	Pre lepší úrad
173	Ostrostrelec, tulák a varič
181	Veľká hra
197	Zradca vlastnej krvi
213	Nech vám Boh pomáha!
225	Horúci dom
239	NOVINÁR
241	Krajina duchov
255	Neuzavretý prípad
265	Na rozhraní dvoch svetov
275	Stratený rukopis
281	Krv kričí
295	POĎAKOVANIE
301	FOTOGRAFIE POUŽITÉ V KNIHE

Venované mame a otcovi

KRONIKA PRVÁ:

OZNAČENÁ ŽENA

*Nebolo zla, ktoré by skazilo tú príjemnú noc, pretože načúvala;
nebolo počuť hlas zla; výhražné kuvikanie sovy nerušilo nehybnosť.
Vedela to, lebo celú noc načúvala.*

John Joseph Mathews, Západ slnka

ZMIZNUTIE

V apríli pokrývajú stráne kopcov a šíru prériu oklahomského územia Osagov milióny drobných kvetov. Osažského spisovateľa Johna Josepha Mathewsa pohľad na ne priviedol k myšlienke, že to nekonečné množstvo lupeňov pôsobí dojemom, akoby tu „bohovia rozsypali konfety“. V máji, keď na znepokojujúco veľký mesiac zavýjajú kojoty, sa cez súvislý koberec kvetov začínú na povrch predierať väčšie rastliny a slnečné lúče i vodu si zaberú pre seba. Stonky menších kvetov sa lámu, ich lupene sa rozprchnu vo vetre a čoskoro opäť splynú s pôdou. Práve preto Indiáni z kmeňa Osagov hovoria o máji ako o mesiaci, ktorý zabíja kvety.

Dvadsiateho štvrtého mája 1921 sa obyvateľka osažského mestečka Gray Horse Mollie Burkhartová začala obávať, že Anne Brownovej, jednej z jej troch sestier, sa niečo stalo. Anna, ktorá mala tridsaťštyri rokov a od Mollie bola o rok staršia, totiž pred troma dňami zmizla. Často vyrážala na „záťahy“, ako to pohrdavo nazývali jej príbuzní: vtedy zvykla až do rána bieleho piť a tancovať. Teraz prešla jedna noc, prešla aj druhá, no Anna, rozstrapatená a so sklenenými očami, sa na verande Mollinho domu neukázala, hoci to tak vždy zvykla robiť. Keď Anna vošla dovnútra, rada sa vyzula; Mollie chýbal upokojujúci zvuk sestriných pomalých krokov po dome. Teraz v ňom panovalo ticho nehybné ako rovina za oknom.

Mollie už pred troma rokmi jednu sestru stratila. Minnie skonala prekvapivo náhle, a hoci lekári jej smrť pripisovali „zvláštnej vyčerpa-

vajúcej chorobe“, Mollie o tomto verdikte pochybovala: Minnie mala len dvadsaťsedem rokov a vždy bola úplne zdravá.

Mená troch sestier boli rovnako ako mená ich rodičov zapísané na takzvanom Osažskom zvitku; znamenalo to, že patria medzi registrované členky kmeňa a že sú bohaté. Začiatkom sedemdesiatych rokov 19. storočia vyhnali bieli osadníci Osagov z ich kansaských území, a tak sa usídlili v skalnatej a podľa všetkého bezcennej rezervácii v severovýchodnej Oklahome. O niekoľko desaťročí neskôr však zistili, že práve tu sa nachádzajú jedny z najväčších zásob ropy v Spojených štátoch. Aby mohli prospektori ropu ťažiť, museli Osagom platiť za prenájom parciel a vyplácať im tiež podiel zo zisku. Začiatkom 20. storočia začal každý člen kmeňa štvrťročne dostávať šek. Najprv išlo len o niekoľko dolárov, ale ako ťažba postupne rástla, rástol aj ich podiel – najprv na desiatky a potom na stovky dolárov. Suma sa navyše každý rok zvyšovala, tak ako sa postupne zväčšujú horské prúdy a potoky, až kým sa napokon nespoja a nevytvoria širokú a bahnistú rieku Cimarron: členovia kmeňa mali nakoniec k dispozícii milióny dolárov. (Len v jedinom roku – 1923 – kmeň zarobil viac ako 30 miliónov dolárov. Táto suma sa dnes rovná 400 miliónom dolárov.) Ak sa ich príjmy rozráтали na počet členov kmeňa, Osagovia boli považovaní za najbohatších ľudí na svete. „Hopsa!“ zvolal newyorský týždenník *Outlook*. „Namiesto toho, aby Indián na smrť hladoval, užíva si stály príjem, pri ktorom aj bankári blednú závišťou.“

Bohatstvo kmeňa fascinovalo verejnosť aj preto, že bolo v úplnom rozpore so zažitými predstavami o Indiánoch, ktorých korene siahali až k neslávnemu prvému kontaktu s belochmi – k onomu prvotnému hriechu, z ktorého sa zrodila celá krajina. Reportéri týrali čitateľov príbehmi o „plutokratických Osagoch“ a „červených milionároch“; písali o ich luxusných sídlach postavených z tehál a terakoty, ako aj o lustroch, čo ich zdobia. Vykresľovali obraz ľudí oblečených v kožuchoch a ovešaných diamantmi, ktorých v limuzínach rozvážajú osobní šoféri. Jeden spisovateľ žasol nad osažskými dievčatami, navštevujúcimi najlepšie internátne školy a nosiacimi prepychové francúzske šaty, akoby „une très jolie demoiselle parížskych bulvárov akousi náhodou zabľúdili do tohto malého mestečka v rezervácii“.

Reportéri sa zároveň s radosťou chopili každého náznaku tradičného osážskeho života, ktorý v očiach verejnosti utvrdzoval predstavu o „divokých“ Indiánoch. Jeden článok spomenul „drahými automobilmi obkolesené otvorené ohnisko, na ktorom ich majitelia, tmaví v tvári a zahalení vo svetlých prikrývkach, primitívnym spôsobom pečú mäso“. Ďalší zas opísal, ako sa skupina Osagov na miesto konania rituálnych tancov dopravila súkromným lietadlom; autor priznal, že celý výjav „sa jeho predstavivosti vymykal natoľko, že ho nie je schopný opísať“. Keď *Washington Star* hodnotil, ako na Osagov hľadí verejnosť, napísal, že „ono zvolanie ‚Hí’a, úbohý Indián‘, by azda bolo vhodné zmeniť na ‚Aleba, bohatý červenokožec‘.“

Mestečko Gray Horse patrilo v rezervácii medzi staršie osady. Aj ono však – podobne ako väčšie susedné mesto Fairfax s viac ako pätnástimi stovkami obyvateľov a Pawhuska, hlavné mesto Osagov, v ktorom žilo viac ako šesťtisíc ľudí – pôsobilo dojmom, že v ňom panuje akási horúčka. Ulice boli plné kovbojov, dobrodruhov, pašerákov, jasnovidcov, liečiteľov, banditov, maršalov americkej vlády, finančníkov z New Yorku i ropných magnátov. Po vydláždených uliciach sa rútili autá predbiehané koňmi, a tak sa vôňa prérie pomaly, ale isto strácala v zápachu spáleného benzínu. Z drôtov telefónneho vedenia celý tento zmätok pozorovali havrany. V meste boli reštaurácie, ktoré sa módne označovali ako kaviarne, divadlá, v ktorých sa konali operné predstavenia, ba aj ihriská, na ktorých sa hrávalo pólo.

A hoci Mollie svoj majetok nemíňala s takou vervou ako niektorí jej susedia, predsa len bývala v nádhernom a veľkolepom dome v Gray Horse; ten stál neďaleko starého stanu podopretého drevenými tyčami a plného farebných tkanín, kedysi obývaného jej rodinou. Vlastnila niekoľko áut a mala početné služobníctvo – vylizovačov indiánskych tanierov, ako mnohí usadlíci s opovrhnutím nazývali týchto prišielcov. Sluhovia často pochádzali z radov černochoch a Mexičanov, no istý návštevník rezervácie vyjadril začiatkom dvadsiatych rokov minulého storočia pohoršenie nad tým, že „dokonca aj belosi“ vykonávali „manuálne práce okolo domu, ku ktorým by sa Osagovia neznížili“.



Mollie patrila medzi tých, ktorí videli Annu pred zmiznutím ako poslednú. V ten deň, dvadsiateho prvého mája, sa Mollie zobudila krátko pred úsvitom. Mala to vo zvyku už od detstva, keď sa jej otec každé ráno modlieval k Slnku. Privykla si na ranný štebot vtákov, ktorý však teraz prehlušoval rachot obrovských vrtákov nemilosrdne búšiacich do zeme. Mnohí jej súkmeňovci odmietali tradičné osażské oblečenie, no ona na rozdiel od nich nosila okolo pliec ovinutú typickú indiánsku prikrývku. Nepýšila sa ani módnou ofinou; dlhé čierne vlasy jej namiesto toho splývali na chrbát a dávali vyniknúť výrazným črtám tváre, vysokým lícnym kostiam i veľkým hnedým očiam.

Jej manžel vstal spolu s ňou. Ernest Burkhardt, dvadsaťosemročný beloch, pôsobil dojmom dobre vyzerajúceho komparzistu vo filme o Divokom západe: mal krátke hnedé vlasy, sivomodré oči a ostro klenutú bradu. Rušivo pôsobil iba jeho nos budiaci dojem, že už má za sebou niekoľko krčmových bitiek. Ernest vyrástol v Texase a bol synom chudobného pestovateľa bavlny. Očarili ho príbehy o osażskej préríi – o tom čarovnom území na hraniciach, po ktorom sa vraj ešte stále potulovali kovboji a Indiáni. V roku 1912 si ako devätnásťročný zbalil veci a odsťahoval sa do Fairfaxu, kde býval u strýka, dominantného chovateľa dobytká menom William K. Hale. „Strýko nebol z tých, ktorí vás poprosia, aby ste niečo urobili. On vám to prikázal,“ povedal Ernest pri jednej príležitosti o mužovi, ktorý sa stal jeho náhradným otcom. A hoci Ernest väčšinu času trávil prácou na farme, pôsobil aj ako súkromný šofér. A práve tak sa zoznámil s Mollie, ktorú rozvážal po meste.

Ernest sa rád pozeral na dno pohárika a ešte radšej hrával poker s kamarátmi z mokrej štvrte. Zdalo sa však, že pod tvrdým zovňajškom sa ukrýva láskavý a neistý muž. A práve do toho sa Mollie zamilovala.

Mollie vyrástla v domácnosti, v ktorej sa hovorilo osażským jazykom, no v škole si osvojila aj základy angličtiny; Ernest sa na druhej strane naučil jej rodnú reč natoľko dobre, že sa v nej spolu dokázali plynule rozprávať. Jeho manželka bola cukrovkárka, a tak keď ju trápili kĺby alebo ju bolel žalúdok od hladu, obetavo sa o ňu staral. Len čo sa k nemu donieslo, že jej nadbieha iný muž, zamrmal, že život bez nej si nedokáže ani len predstaviť.



Mollie Burkhartová



Ernest Burkhart

Svadba však nebola jednoduchá. Spoluhráči si z Ernesta nevyberaným spôsobom utahovali a hovorili, že je pod papučou; a hoci sa všetky tri Molline sestry vydali za belochove, ona mala pocit, že by namiesto tejto svadby mala podobne ako jej rodičia radšej uzavrieť dohodnuté manželstvo s členom vlastného kmeňa. Rodina sa riadila tradičnou osažskou vierou skombinovanou s kresťanstvom a Mollie nedokázala pochopiť, prečo jej Boh dovolil nájsť lásku, keď jej ju chce teraz zase zobrať. A tak si v roku

1917 s Ernestom vymenili obrúčky a sľúbili si večnú lásku.

V roku 1921 už mali dvojročnú dcéru Elizabeth a osemmesačného syna Jamesa prezývaného Kovboj. Mollie sa navyše starala o svoju matku Lizzie, ktorá sa k nim nasťahovala po manželovej smrti. Lizzie sa kedysi obávala, že cukrovka Mollie v mladom veku privedie do hrobu, a preto naliehala na zvyšné dve dcéry, aby sa o ňu starali. V skutočnosti sa však o všetkých členov rodiny starala práve Mollie.

Mollie sa na 21. máj veľmi tešila. Rada hostila návštevy a práve v ten deň pripravovala malé posedenie. Obliekla sa a nakrмила deti. Kovboja často trápili silné bolesti uší – vtedy mu do nich fúkala tak dlho, až kým neprestal plakať. Mollie úzkostlivo dbala o to, aby v dome vládol poriadok; sluhom vydala presné pokyny, a tak sa dom hmýril pohybom – okrem Lizzie, ktorá ochorela a bola pripútaná na lôžko. Mollie poprosila Ernesta, aby zatelefonoval Anne a opýtal sa jej, či sa príde postarať o matku, kým sa ona bude venovať návšteve. Ako najstaršie dieťa mala Anna v matkiných očiach výnimočné postavenie, a hoci sa o ňu starala najmä Mollie, najviac rozmaznávala práve Annu.

Keď Ernest Anne povedal, že sa treba postarať o mamu, sľúbila, že okamžite sadne do taxíka a príde. O chvíľu aj dorazila: obuté mala žiarivo červené topánky, oblečenú sukňu a k nej dokonale farebne zladenú indiánsku prikrývku a v ruke držala kabelku z krokodílej kože. Predtým, ako vošla do domu, si narýchlo uhladila rozfúkané vlasy a napudrovala tvár. Mollie si však napriek tomu všimla, že má neistý krok a pletie sa jej jazyk. Anna bola opitá.

Mollie nedokázala skryť nevôľu. Niekoľkí hostia už dorazili, medzi nimi aj Ernestovi dvaja bratia Bryan a Horace Burkhardtovci; na osazské územie ich prilákala vidina čierneho zlata a okrem toho často pomáhali Halovi na ranči. Na návštevu prišla aj jedna z Ernestových tiet, ktorá sa o Indiánoch zvykla vyjadrovať veľmi rasisticky, a preto Mollie vôbec netúžila po tom, aby ju Anna v tomto presvedčení utvrdzovala.

Anna sa vyzula a všetku pozornosť hneď pritiahla na seba. Z kabelky vybrala fľašu, otvorila ju a v celej izbe hneď zavanul zápach pašovanej whisky. Všetkých prítomných presviedčala, že fľašu musí vypiť skôr, ako ju niekto prichytí – prvý rok platila v celej krajine prohibícia –, a tak všetkým ponúkla dúšok z pálenky, o ktorej tvrdila, že lepšej od nej niet.

Mollie vedela, že Anna má v poslednom čase problémy. Len nedávno sa rozviedla s manželom, bielym osadníkom menom Oda Brown, vlastnícom šoférsku firmu. Od rozvodu trávila veľa času v divokých mestách, ktoré vznikali po celej rezervácii, aby mali robotníci v ťažobnom priemysle kde bývať a zabávať sa. Povrávalo sa, že v mestách ako Whizbang ľudia celý deň fičia a celú noc súložia.¹ „Vládne tu zhýralosť a hriech, hazard, opilstvo, smilstvo, podvody, krádeže a vraždy,“ uviedol v správe istý vládny úradník. Annu očarilo práve to, čo sa ukrývalo v tmavých uličkách týchto miest: podniky, ktoré navonok síce pôsobili serióznym dojmom, no v ich vnútri sa ukrývali tajné miestnosti plné lákavých fliaš pálenky. Jeden z jej sluhov neskôr vyšetrovateľom povedal, že Anna pila veľké množstvá alkoholu „a k belochom sa správala veľmi povoľne“.

1 Názov Whizbang vznikol zlúčením dvoch anglických slov, pričom *whiz* znamená fičať alebo svišťať a *bang* je slangový výraz, ktorý označuje pohlavný styk. (pozn. prekl.)

U Mollie začala Anna flirtovať s Ernestovým mladším bratom Bryanom; občas s ním randila. Bryan mal nepreniknuteľné oči pokryté žltými škvrnkami a rednúce vlasy začesané dozadu a bol záдумčivejší ako jeho brat. Istý muž zákona, s ktorým sa poznali, ho opísal ako obyčajného nádenníka. Keď sa Bryan pri obede jednej slúžky opýtal, či si s ním večer pôjde zatancovať, Anna ho varovala, že ak sa bude baviť s inými ženami, zabije ho.



Mollie (vpravo)
so sestrami Annou
(uprostred) a Minnie

Ernestova teta zatiaľ šomrala, aké je hrozné, že si jej synovec zobral za ženu Indiánku, a robila to tak, aby to všetci počuli. Keďže jedna zo slúžok, ktorá sa o ňu starala, bola beloška, Mollie jej urážku mohla ľahko vrátiť a pripomenúť jej, kto v meste určuje pravidlá.

Anna si nedala pokoj. Hádala sa s hosťami, hádala sa s matkou, hádala sa aj s Mollie. „Pila a škriepila sa,“ povedala neskôr vyšetrovateľom jedna zo slúžok. „Jazyku som nerozumela, no určite sa hádali. S Annou bolo ťažké vyjsť a ja som sa bála,“ dodala nakoniec.

Mollie sa večer chcela postarať o matku a Ernest mal s hosťami vyraziť do Fairfaxu. V meste ležiacom osem kilometrov severovýchodne od Gray Horse sa mali stretnúť s Halom a spolu si pozrieť *Ako vychovať otca* – putovný muzikál o chudobnom írskom imigrantovi, ktorý na dosiahnutí vyhry milión dolárov a snaží sa preniknúť do vysokej spoločnosti. Bryan si nasadil kovbojský klobúk, ktorý mu takmer zakryl mačacie oči, a ponúkol Anne, že ju zavezie domov.

Mollie pred odchodom oprala Annino oblečenie, dala jej najesť a uistila sa, že trochu vytriezvela. Keď odchádzala, bola opäť taká, ako ju sestra poznala: bystrá a očarujúca. Skôr než odišla, udobrili sa. Anna sa potom rozlúčila, a keď sa usmiala, zablysla sa jej v ústach zlatá plomba.

Mollie obavy po každej prebdenej noci rástli. Bryan trval na tom, že Annu odviezol rovno domov a vysadil ju tam predtým, ako išiel do Fairfaxu. Na štvrtý deň Mollie pokojne, ale rozhodne presvedčila ostatných, že je čas konať. Manžela poslala, aby skontroloval Annin dom. Ernest skúšal otvoriť vchodové dvere, no boli zamknuté. Nazrel dnu cez okno a videl, že v izbách panuje tma a nikoho v nich niet.

Nerohodne zostal stáť v horúčave. Pred pár dňami ovlažil vyprahnutú zem chladný dážď, ale ostré slnečné lúče opäť nemilosrdne pražili cez koruny stromov. V tomto ročnom období sa préria vlnila horúčavou a tráva pod nohami praskala. V oslepujúcom svetle sa v diaľke črtali obrysy vysokých žeriavov.

Annina hlavná slúžka, ktorá bývala vo vedľajšom dome, vyšla pred dvere a Ernest sa jej opýtal, či netuší, kde by Anna mohla byť. Slúžka odpovedala, že predtým, ako sa poumývala, pozatvárala všetky okná na Anninom dome. „Povedala som si, že môže prísť vietor,“ vysvetlila. Dvere však boli zamknuté a po Anne ani stopy. Stratila sa.

Správa o jej zmiznutí sa rozniesla po mestách, šírila sa z priedomia na priedomie a z obchodu do obchodu. Nepokoj ešte vzrástol, keď vyšlo najavo, že týždeň pred Annou sa stratil aj ďalší člen kmeňa, istý